

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 43363
Nom: Dones, migracions i interculturalitat
Cicle: Màster Universitari Oficial
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
2153 - Màster Universitari en Gènere i Polítiques d'Igualtat	Facultat de Ciències Socials	1	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2153 - Màster Universitari en Gènere i Polítiques d'Igualtat	Relacions de gènere, comunicació i interculturalitat	OPTATIVA

COORDINACIÓ

LACOMBA VAZQUEZ JOAN

RESUM

Esta assignatura forma part de la matèria "Relacions de gènere, comunicació i interculturalitat."

Té caràcter quadrimestral, impartint-se en el 2n quadrimestre.

Dones, migracions i interculturalitat s'inserix en el conjunt del Màster en Gènere i Polítiques d'Igualtat com una matèria necessària donada l'amplitud actual dels moviments migratoris. En el context social i territorial creat pels fluxos migratoris es manifesten les diferències entre hòmens i dones, la qual cosa requereix una consideració específica en els estudis de gènere, ja que als problemes inherents a la pròpia migració s'afegen les qüestions que afecten la posició de les dones a escala global i local.

Esta assignatura té caràcter obligatori, teòric i general. La seua càrrega docent és de sis crèdits, amb 40 hores de classes presencials impartides per els/les docents responsables en 10 sessions de quatre hores i 20 hores de seminaris i activitats complementàries.

Els continguts i competències d'esta assignatura prenen com a referent els principis rectorals, valors democràtics i Objectius de Desenvolupament Sostenible continguts en l'article 4 del Reial decret 822/2021, en relació amb: el respecte als drets humans i drets fonamentals; els valors democràtics, la llibertat de pensament i de càtedra, la tolerància i el reconeixement i respecte a la diversitat, l'equitat, l'eliminació de tot contingut o pràctica discriminatòria, la cultura de la pau i de la participació, així com el respecte a la igualtat de gènere, al principi d'igualtat de tracte i no discriminació per raó de naixement, origen nacional o ètnic, religió, convicció o opinió, edat, discapacitat, orientació sexual, identitat o expressió de gènere,

característiques sexuals, malaltia, situació socioeconòmica o qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Igualment, s'alinea amb el respecte als principis d'accessibilitat universal i disseny per a totes les persones, així com el tractament de la sostenibilitat i del canvi climàtic.

CONEXIMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

No hi ha requisits específics. Es recomana l'adquisició prèvia per l'alumnat de coneixements bàsics sobre les relacions de gènere, cultura i societat.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENTATGE

-

Adquirir els instruments per a poder planificar, ordenar i canalitzar activitats de manera que s'eviten en la mesura que es puga els imprevistos, es prevegen i minimitzen els eventuais problemes i s'anticipen les seues solucions.

Aprendre a relacionar els continguts de les assignatures del màster per obtenir una visió conjunta de les qüestions de gènere i la seua incidència en la millora de l'organització de la societat.

Conèixer instruments per a l'estudi de les migracions des de la perspectiva de gènere.

Conèixer i utilitzar amb fluïdesa les categories, prescripcions i procediments rellevants per a cada cas i els seus antecedents i solucions més significatives.

Contemplar en conjunt i tenir en compte els diferents aspectes i les implicacions en els diferents aspectes de les decisions i opcions adoptades, sabent triar o aconsellar les més convenients dins de l'ètica, la legalitat i els valors de la convivència social.

Elaborar i manejar els escrits, informes i procediments d'actuació més idonis per als problemes suscitats.

Participar en debats i discussions, dirigir-los i coordinar-los i ser capaços de resumir i extreure'n les conclusions més rellevants i acceptades per la majoria.

Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Projectar sobre problemes concrets els seus coneixements i saber resumir i extractar els arguments i les conclusions més rellevants per a la seva resolució.

Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una

forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.

Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.

Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

Saber treballar en equips multidisciplinaris reproduint contextos reals i aportant i coordinant els propis coneixements amb els d'altres branques i intervinents.

Ser capaços d'integrar-se en equips, tant en funció de directius o coordinadors com a funcions específiques acotades i en funcions de suport al propi equip o altres.

Ser capaços d'obtenir i de seleccionar la informació i les fonts rellevants per a la resolució de problemes, elaboració d'estratègies i assessorament a clients.

Utilitzar les diferents tècniques d'exposició-oral, escrita, presentacions, panells, etc-per comunicar els seus coneixements, propostes i posicions.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

Tema 1

Panoràmica de les migracions de les dones en el món globalitzat. Teories i conceptes bàsics sobre el fenomen migratori des de la perspectiva de gènere. Discussions i debats.

Tema 2

Feminisme postcolonial (marc teòric) i estudi de les migracions internacionals (aplicacions). Feminisme transnacional i la possibilitat d'articulació política entre dones de diferents entorns culturals (casos pràctics).

Tema 3

La qüestió de les dones en el debat intercultural: la paradoxa de la vulnerabilitat multicultural.

Tema 4

Feminismes, diversitat cultural i conflicte de drets

Tema 5

Trajectòries de dones migrants i processos d'inclusió/exclusió, agenda i xarxes de col·laboració. Estudi dels Serveis Socials per a dones immigrades: característiques i bones pràctiques.

1.

Tema 1

Panoràmica de les migracions de les dones en el món globalitzat. Teories i conceptes bàsics sobre el fenomen migratori des de la perspectiva de gènere. Discussions i debats.

Tema 2

Feminisme postcolonial (marc teòric) i estudi de les migracions internacionals (aplicacions). Feminisme transnacional i la possibilitat d'articulació política entre dones de diferents entorns culturals (casos pràctics).

Tema 3

La qüestió de les dones en el debat intercultural: la paradoxa de la vulnerabilitat multicultural.

Tema 6

Migració, dona i mercat de treball. El treball domèstic i de cura entre les dones migrants.

Tema 7

Dona migrant/refugiada i participació associativa, supra-associativa i activisme transnacional.

Tema 8

Dona, migració i xarxes familiars i de sociabilitat.

Tema 9

Dona migrant i família transnacional. Les famílies a distància i els rols de gènere. La cura transnacional.

Tema 10

La migració diferenciada d'homes i dones i les seues implicacions. Apoderament femení a través de la migració. Què guanyen i què perden les dones amb la migració?

VOLUM DE TREBALL (HORES)**ACTIVITATS PRESENCIALS**

Activitat	Hores
Teoria	36,00
Seminari	24,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	6,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	15,00
Estudi i treball autònom	38,00
Preparació de classes	19,00
Preparació d'activitats d'avaluació	12,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

La metodologia docent combina la classe magistral amb els debats i la participació de les estudiants, a través de la realització d'activitats en aula i la preparació d'estes.

En les classes presencials s'exposaran els aspectes bàsics de cada tema, es comentaran els materials de treball i lectures recomanades i es plantejaran els exercicis pràctics.

L'alumnat disposarà de materials penjats prèviament a l'aula virtual i textos amb les línies generals dels temes, que hauran de desenrotllar i complementar, si és el cas, a partir de diverses fonts i lectures proposades en la bibliografia.

El treball en aula serà complementat amb la realització de seminaris específics i amb tutories individualitzades al llarg del curs.

AVALUACIÓ

Ponderació de la nota final:

Per a la ponderació del càlcul de la nota final es tindrà en compte:

1. El treball de curs individual tindrà un valor del 70% de la nota final.
2. La participació en altres activitats (seminaris i activitats complementàries) tindrà un valor del 20% de la nota final.
3. La participació en les classes: la intervenció a l'aula, es valorarà amb un 10% de la nota final.

Treball de curs a realitzar:

El treball obligatori per a l'avaluació de l'assignatura té com a objectius generals els següents:

1. L'aplicació dels temes i conceptes introduïts al llarg de les sessions
2. El maneig de fonts estadístiques i eines per a la investigació aplicada als continguts de l'assignatura.

El treball consisteix en línies generals en la realització d'una entrevista biogràfica en profunditat a una dona immigrant i la seua anàlisi. Per a això se seguiran els següents passos:

1. Elecció d'una dona immigrant estrangera que residisca a Espanya des de fa almenys un any.
2. Cerca d'informació sobre la migració procedent del país de la dona triada en origen i a Espanya. Consulta de les següents fonts per a l'elaboració d'una fitxa o perfil sobre les característiques d'aquest flux migratori:
3. Lectura del text sobre "la xarxa social" disponible a l'aula virtual.
4. Disseny d'una guia d'entrevista que ens permeta obtindre la informació adequada per a la reconstrucció de la trajectòria migratòria i de la xarxa social de la persona entrevistada.
5. Realització de l'entrevista amb un enfocament biogràfic (una entrevista d'entre una i dues hores).
6. Transcripció completa de l'entrevista.
7. Representació gràfica de la xarxa social de l'entrevistada.
8. Anàlisi en profunditat de l'experiència migratòria de l'entrevistada, atenent especialment la seua xarxa social i incorporant els elements manejats al llarg de l'assignatura (enfocaments teòrics de la migració, perspectiva feminista postcolonial i dimensió intercultural) i referències als materials i textos bàsics.

La detecció de plagi total o parcial o l'ús injustificat i encobert d'aplicacions d'IA suposarà la qualificació de suspens (nota zero), d'acord amb la normativa general de la Universitat de València. Els tipus de plagi poden consultar-se en: https://www.uv.es/plagio/tipos_de_plagio.html

BIBLIOGRAFIA

Referencias básicas:

ACOSTA, Elaine (2013). ¿Mujeres migrantes cuidadoras en flujos migratorios sur-sur y sur-norte: expectativas, experiencias y valoraciones?. Polis, 35. URL: <http://polis.revues.org/9247>
CHRISTOU, Anastasia; KOFMAN, Eleonore (2022). Gender and migration. IMISCOE short reader. Springer Nature,

- COMAS-DÍAZ, Dolores (2024) ¿Envejecer en el hogar: ecosistemas de cuidado de orientación local y comunitaria?. Revista Zerbitzuan Revista de Servicios Sociales, 83.
- HERRERA, Gioconda (2013). ¿Más allá de los cuidados. Revisitando la relación entre género, migración y desarrollo a partir de la experiencia de la migración andina?. E-DHC, Quaderns Electrònics sobre el Desenvolupament Humà i la Cooperació, nº 1, 22-37.
- LÓPEZ, Eleonora, GUIZARDI, Menara, GONZÁLVEZ, Herminia, MAGALHÃES, Lina y ARAYA, Isabel (2022). ¿Cuidados y migración: una guía de lecturas?. PERIPLOS. Revista de Investigación sobre Migraciones, 6(2), 16-48.
- MESTRE, Ruth (2017). ¿Las MGF como una forma cultural de violencia contra las mujeres en el Convenio de Estambul?. Revista Europea de Derechos Fundamentales, 29, pp. 205-219.
- MUT, Elena (2016). El activismo transnacional de las refugiadas políticas colombianas en España y su contribución al proceso de construcción de la paz. Libro de Actas del III Congreso Internacional de Estudios del Desarrollo, (Pag. 893-902), Zaragoza, 2016.
- TAPIA, Marcela (2014). ¿Género y migración. Trayectorias investigativas en Iberoamérica?. Revisa Encrucijada Americana, 4 (2), pp. 115-147.

Referencias Complementarias:

ANTHIAS, Floya (2002). Beyond feminism and multiculturalism: locating difference and the politics of location, in Womens Studies International Forum, Vol. 25, No. 3, pp. 275-286.

Barcelona, Bellaterra.

BENLLOCH, Cristina; LACOMBA, Joan (2013). Las mujeres en la literatura española sobre inmigración: una revisión bibliográfica. En M.J. Sánchez y I. Serra (coord.) Ellas se van. Mujeres migrantes en Estados Unidos y España. México, Instituto de Investigaciones Sociales, UNAM.

BRAH, Abtar (2011). Cartografías de la diáspora. Identidades en cuestión. Madrid, Traficantes de Sueños

CIURLO, Alessandra (2015). ¿La migración femenina y los cambios en las relaciones de género en las familias: el caso de las transmigrantes colombianas en Italia?. OASIS: Observatorio de Análisis de los Sistemas Internacionales, nº 21, 55-79.

CURIEL, Ochy (2007). Crítica poscolonial desde las prácticas políticas del feminismo antirracista, en Nómadas (Col), núm. 26, 2007, pp. 92-101.

EGUILUZ, Itzel (2021). ¿Entre Ulises y Penélope: integrar la perspectiva de género en los estudios sobre la salud mental de las mujeres migrantes?, en REMHU, Rev. Interdiscip. Mobil. Hum., 29 (63), 159-177.

LÓPEZ, Rosalía (2020). ¿El potencial de las emociones en el estudio de los movimientos migratorios. Un análisis sobre poder y estatus a partir de historias de vida de mujeres migrantes

empleadas de hogar. Migraciones, 49, 5-29.

MALGESINI, Graciela (2004). Hogares, ciudadanos, fronteras: derechos de las mujeres inmigrantes y conciliación. Madrid, Editorial Traficantes de Sueños.

MARRE, Diana; NASH, Mary (ed.) (2001). Multiculturalismos y género: un estudio interdisciplinar.

MARTÍN MUÑOZ, Gema (2003). Mujeres musulmanas en España. El caso de la inmigración femenina marroquí. Madrid, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

MESTRE, Ruth (2002): Dea ex machina. Trabajadoras migrantes y negociación de la igualdad en lo doméstico. Cuadernos de Geografía. N° 72, monográfico: La dinámica inmigratoria. Perspectivas sociogeográficas, pp. 191-206.

MONTENEGRO, Marisela; Caterine Galaz Valderrama; Laura Yufra; Karla Montenegro Quitana (2011) Dinámicas de subjetivación y diferenciación en servicios sociales para Mujeres inmigradas en la ciudad de Barcelona, en Athenea Digital, 11(2), pp. 113-132.

MUT, Elena (2019). El activismo de las refugiadas políticas colombianas. Valencia, Universitat de València.

NAÏR, Nadia (2004): Globalización y migración: las mujeres musulmanas inmigrantes en Europa.

PARELLA, Sonia (2004). La triple discriminación: Mujer, inmigrante y trabajadora. Barcelona, Anthropos.

PARELLA, Sonia (2012). Familia transnacional y redefinición de los roles de género. El caso de la migración boliviana en España, en Papers, 97/3, pp. 661-684.

Quaderns de Pau i Solidaritat. Govern de les Illes Balears.

SORENSEN, Ninna Nyberg (2004): Globalización, género y migración transnacional. El caso de la diáspora dominicana. En Ángels Escribá y Natalia Ribas (coords.): Migración y desarrollo. Córdoba. Col. Politeya, 21. CSIC. pp. 87-109